

Література

1. Годованюк Т.Л. Деякі термінологічні тлумачення індивідуальної форми навчання через її «похідні» / Т.Л. Годованюк // Педагогіка і психологія. – 2008. – № 3–4. – С. 127–131.
2. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В.Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.
3. Унт И. Э. Индивидуализация и дифференциация обучения / И. Э. Унт. – М. : Педагогика, 1990. – 192 с.

Манелюк Ю.М., к.політ.н.,
доцент кафедри політології

САМООРГАНІЗАЦІЯ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ ФАКТОР В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Сучасні інноваційні освітні процеси характеризуються складністю, нелінійністю, багатофакторністю, взаємозалежністю як зовнішніх керуючих впливів, так і внутрішньої самоорганізації. Така поліаспектність визначає необхідність комплексного аналізу інноваційних процесів і для їх опису та дослідження може бути використаний методологічний потенціал синергетики, як теорії самоорганізації систем. Синергетика, стверджуючи загальність нелінійності й критично переглядаючи сформовану модель інноваційного розвитку освіти, дозволяє по-новому осмислити природу інновацій, механізми їх виникнення і реалізації.

Освіта завжди визначала не лише рівень і якість знань про природу і суспільство, але й здійснювала вирішальний вплив на розвиток усіх сфер життєдіяльності суспільства: економіки, соціальної сфери, політичної системи, науки, техніки, технологій, творчого мислення та духовного світу людини і суспільства. Таку фундаментальну роль у суспільному розвитку освіта виконує, перш за все, тому, що акумулює нові і новітні досягнення науки і техніки та, використовуючи певні методи, забезпечує людині і суспільству можливість пізнавати закономірності і випадковості розвитку природи і суспільства, набирати необхідні знання й досвід, необхідні для ефективної практичної діяльності.

Синергетична освіта, це соціальний інститут і засіб соціалізації людини, орієнтований на нову синергетичну методологію мислення і пізнання, на міждисциплінарний рух у науці і навчанні, на використання синергетичних методів навчання: самонавчання, нелінійний діалог, пробуджуюче навчання, навчання як адаптивна модифікація, навчання як фазовий перехід, гештальтосвіта, кейс-метод, заснований на синергетичному розумінні і аналізі конкретних ситуацій та інших.

Змістом синергетичної освіти є самосвідомість, самоорганізація, самоуправління професорсько-викладацького складу і студентів на принципах рівності; взаєморозуміння інтересів, здібностей і можливостей; взаємодії та взаємодопомоги в їх реалізації; персональної і колективної відповідальності; відкритого діалогу з будь-яких проблем; творчого мислення; синергетичного поєднання самонавчання і самовиховання.

Метою синергетичної освіти, всього навчального процесу мусить бути формування особистості, фахівця, що поєднує сучасні знання і безперервний творчий пошук інновацій, людську мудрість і здатність ефективно діяти в умовах відкритого, нелінійного, само організованого, нестабільного глобалізованого світу.

Так, застосування синергетичного підходу в дослідженні інноваційних освітніх процесів постає важливою умовою концептуалізації категорії інновації як способу розвитку педагогічних систем на засадах принципів системного синергізму: відкритості, саморегуляції, самодетермінованості, самоорганізації, біфуркаційності, дисипативності, нелінійності, ймовірності, реалізації зворотного зв'язку із зовнішнім середовищем.

Література

1. Андрущенко В. Освіта в пошуку нових стратегій мислення // Вища освіта України. – 2003. – № 2. – С. 5–6.
2. Коновальчук І. Проблемні локуси синергетичного аналізу інноваційних освітніх процесів // Педагогічний дискурс. – Випуск 14. – 2013. – С. 246–251.
3. Синергетика і самоорганізація в економічній діяльності: навчальний посібник / В.С. Білоус. – К.: КНЕУ, 2007. – 372 с.